नायक्स टयुटोरिअल्स

Way to Excellence

Year: 2024-2025 | **नमुना प्रश्नपत्रिका - ३** | **पूर्णाकङ्का : ४०**
वर्ग : १० वी (SSC) | संस्कृत - ५० | समय : २ होरा:

प्रथमः विभागः- सुगमसंस्कृतम (०६ अङ्काः)

Q.1 अ) चित्रं दृष्टा नामानि लिखत।(५ तः४) (३)

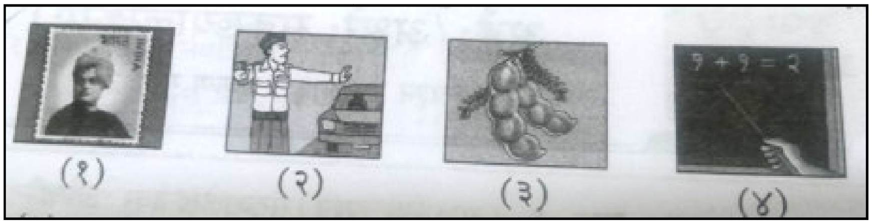

आ) सङ्ख्याः अक्षरैः /अङ्क लिखत । (३ तः२) (२)

१) पञ्चशीतिः २) १४ ३) त्रिंशत्

इ) समय-स्तम्भमेलनं कुरुत। (१)

	अ	आ
१.	सार्ध-एकादशवादनम्	१.४५
२.	पदोन-द्विवादनम्	४.१५
		११.३०

द्वितीय विभागः- गद्यम् (१४ अङ्काः)

Q.2 अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

१) अवबोधनम् : (३ तः २) (२)

(क) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।
शृगालः मृगेण सह सख्यम् इच्छति यतः......।
(अ) शृगालः मृगमासं खादितुम् इच्छति।
(ब) शृगालः मृगे स्निह्यति।

(ख) कः कं वदति ?
अकस्मादागन्तुना सह मित्रता युक्ता।

(ग) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ।
अरण्ये कौ निवसतः स्म?

२) शब्दज्ञानम् : (३ तः २) (२)

(क) गद्यांशात् २ पूर्वकालवाचक-धातुसाधित-ल्यबन्त-अव्यये चित्वा लिखत।

(ख) गद्यांशात् विशेषण-विशेष्ययोःमिलन कुरुत।

अ	आ
१. भ्रमन्	एकाक्षः
२. अस्तङ्गते	चित्राङ्ग
	सवितरि

Nayak's Tutorials Way to Excellence An ISO 9001 : 2015 Certified Institution VIII, IX, X - ICSE | CBSE | SSC NEET-UG, IIT-JEE, MHT-CET | Commerce - XI - XII | CA Foundation | UG Courses

(ग) पूर्वपदं/उत्तरपदं लिखत।

१. केनापि = केन+......

२. जम्बूकोऽयम्=.......+ अयम्

आ) १) अवबोधनम् (३ तः २) (२)

(क) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।

पिता अर्णवं तण्डुलस्य विभाजनं कर्तुम् आदिशति यतः ....

(अ) तण्डुलस्य उदाहरणेन परमाणुः नाम किम् इति सः अर्णवाय कथयितुम् इच्छति।

(ब) तण्डुलस्य विभाजनम् सुलभम्।

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

कः कणादमहर्षेः सिद्धान्तः?

(ग) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यम्/असत्यम् इति लिखत।

अर्णवः कणादस्य नाम अपि न जानाति स्म।

२) जालरेखाचित्रं पूरयत। (२)

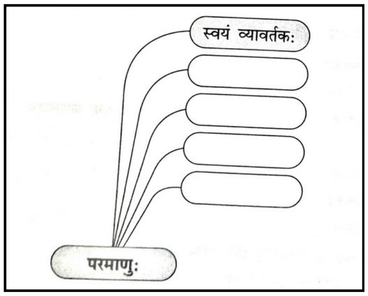

इ) गद्यांशं पठित्वा माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत (२ तः १) (४)

१.वैखानस : राजन् ! समिदाहरणाय प्रस्थिता वयम् । एष खलु कण्वस्य कुलपतेः अनुमालिनीतीरमाश्रमो दृश्यते । प्रविश्य प्रतिगृह्यताम् आतिथेयः सत्कारः ।

दुष्यन्त : तपोवननिवासिनामुपरोधो मा भूत् । अत्रैव रथं स्थापय यावदवतरामि ।

सूत : धृताः प्रग्रहाः । अवतरतु आयुष्मान् ।

२. नदी (शुतुद्री) : - विप्रवर, मधुरा खलु ते वाणी । रञ्जयति अस्मान् । वद कथं तव साहाय्यं कर्तव्यम् ?

विश्वामित्र :- अम्ब, शृणु मे अभ्यर्थनाम् । गाधा मे भविष्यसि ? स्वल्पीभवतु जलौघः । येन वयं सुखेनैव परतीरं प्राप्तुं शक्नुमः ।

नदी (विपाट्) :- देवेन्द्रः खलु परमेश्वरः मार्गं मह्यं प्रदत्तवान् । हत्वा वृत्रं वज्रहस्तः नदीप्रवाहं विमुक्तवान् ।।
मया न कार्या तस्य अवज्ञा क्रुद्धो देवो भविष्यति । क्षमस्व विश्वामित्र कदापि नैव विरामः सम्भवति ।।

ई) माध्यमभाषया उत्तरं लिखत। (२)

१. भूमाता पृथुवैन्यं किम उपादिशत्?

२. काकेन कः उपायः उक्त?

द्वितीय विभागः- पद्यम् (१०)

Q.3 अ) १) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। (४)

वाल्मीकिव्यासबाणाद्याः प्राचीनाः कविपण्डिताः ।
तान् शिक्षयन्ति सततं ये सदा वाचने रताः

मनुजा वाचनेनैव बोधन्ते विषयान् बहून् ।
दक्षा भवन्ति कार्येषु वाचनेन बहुश्रुताः

वृथाभ्रमणकुक्रीडापरपीडापभाषणैः ।
कालक्षेपो न कर्तव्यो विद्यार्थी वाचनं श्रयेत्

(क) पूर्णवाक्येत उत्तरं लिखत।

विद्यार्थी किं न कुर्यात्?

(ख) विशेषण-विशेष्य-मेलनं कुरुत।

अ	आ
(१) बहुश्रुताः	विषयान्
(२) बहून्	मनुजाः
	पण्डिताः

(ग) जालरेखाचित्रं पूरयत।

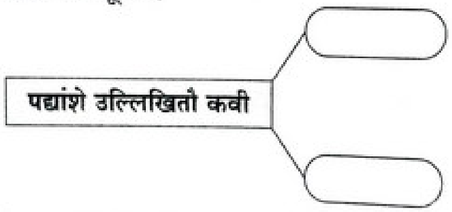

(घ) पद्यांशात् २ द्वितीया-विभक्त्यन्त-पदे चित्वा लिखत।

(च) पूर्वपदं लिखत।

(१) दक्षा भवन्ति = ... + भवन्ति

(२) कालक्षेपो न = ... + न।

आ) पद्ये शुध्दे पर्णे च लिखत (३ तः २) (४)

१. घटं भिन्द्यात् पटं छिन्द्यात् कुर्याद्रासभरोहणम् ।
येन केन प्रकारेण प्रसिद्धः पुरुषो भवेत् ।

२. अल्पानामपि वस्तूनां संहतिः कार्यसाधिका ।
तृणैर्गुणत्वमापन्नैर्बध्यन्ते मत्तदन्तिनः ।।

३. आत्मनो मुखदोषेण बध्यन्ते शुकसारिकाः।
बकास्तत्र न बध्यन्ते मौनं सर्वार्थसाधनम्।।

इ) माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत। (२)

१. वाल्मीकिव्यासबाणाद्याः प्राचीनाः कविपण्डिताः।
तान् शिक्षयन्ति सततं ये सदा वाचने रताः।।

२. शीलं सद्गुणसम्पतिः ज्ञानं विज्ञानमेव च।
उत्साहो वर्धते येन वाचनं तद् हितावहम्

चतुर्थ विभागः- भाषाभ्यासः (१०)

Q.४ अ) पृथक्करणम् (२)

नाम	सर्वनाम

(क्षेत्रम्, आवयोः, पिता, अयम्, साधवः)

Nayak's Tutorials Way to Excellence An ISO 9001 : 2015 Certified Institution

क्रियापदम्	धातुसाधित- विशेषणम्

(अकथयत्, मुक्तः, जानाति, भेतव्यम्, वहतु)

आ) निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। (४ तः २) (४)

१. सङ्ख्या/क्रम/ आवृतिवाचकस्य योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत (२)

क) ....महिलाः जलम् आहर्तुं गच्छन्ति। (तिस्त्रः/त्रीणि)

ख) सप्ताहस्य.....संस्कृतवर्गः भवति।(तृतीय/त्रिवारं)

ग) भगवता व्यासेन.......पुराणानि रचितानि। (अष्टादश/अष्टादशः)

२. समासविग्रहाणां समासनामभिः सह मेलनं कुरुत। (२)

समास विग्रहः	समासनाम
१. अधमः नरः	बहुव्रीहिः।
२. श्रध्दया सह	कर्मधारयः।
३. अल्पा धीः यस्य सः	अव्ययीभाव।
४. सस्यैः श्यामला	षष्ठी - तत्पुरुष।
५. पाशे बध्दः	तृतीया - तत्पुरुष।
६. युग्मानां माला	सप्तमी - तत्पुरुष।

३. समानार्थकशब्दान्/विरुध्दार्थकशब्दान् लिखत। (२)

क) निर्धनः X......... ख) उदधिम् =..........

ग) शुक्लताम् X......... घ) अम्ब =..........

४.योग्य पर्याय चुनत। (२)

क) मया धनधान्यानि मम उदरे निहितानि (कर्तृवाच्यम्/कर्तृवाच्यम्)

ख) भवानपि दपरिचितः एव........। (आसीः/आसीत्)

ग) राजा ......नरं पूजयति (विद्यावान्/विद्यावन्तम्)

इ) विशिष्टविभक्तेः उपयोग कृत्वा वाक्यनिर्माणं कुरुत। (४ तः २) (२)

१) कथ् (१० उ)

२) अलम्

३) स्निह् (४ प)

४) कृते।